

Okupatsioonikahjusid hinnanud komisjoni hinnangul oleks nõudeõigusest loobumine vastuolus Eesti õigusliku järjepidevusega

13.10.2018. 2016. aastal justiitsminister Urmas Reinsalu poolt moodustatud komisjon hindas Eestit okupeeritud totalitaarsete režiimide tegevusest põhjustatud kahjude uurimisega seotud küsimusi. Ajaloolastest ja juristidest koosneva hindamiskomisjoni töö tulemusel valminud raporti lõppjärel oli, et okupatsioonikahjude uurimist tuleb jätkata.

Komisjoni juhi, ajaloolase Toomas Hiio sõnul ei saa Eesti loobuda kahjude kindlakstegemisest ja kahjunõude esitamisest. „Rahvusvaheline õigus lubab esitada okupatsioonikahjude kompenseerimise nõuet ja seda on mitu riiki minevikus ka teinud. NSV Liit okupeeris Eesti 1940. aastal ja Nõukogude okupatsiooni ajal Eestis toimuva eest vastutas okupatsioonivõim. Kahjutasunõudest loobumist võib käsitada Nõukogude Liiduga vabatahtlikult liitumise väite tunnustamisena. Sellega unustaks Eesti nende kümnete tuhandete oma kodanike ja elanike kannatused, kes langesid Nõukogude režiimi ohvriks, samuti tunnustaks mõttetuks ja tarbetuks nende tegevuse, kes okupatsioonivõimu vastu võitlesid. Eesti riigikogud ja presidendid on alates Eesti iseseisvuse taastamisest vastupidist deklareerinud,“ rääkis Toomas Hiio.

Justiitsminister Urmas Reinsalu sõnul kandis Eesti Nõukogude okupatsiooni ja II maailmasõja tagajärjel suurimat kahju inimkaotuste näol. „Eesti kaotas poliitilistel põhjustel mõrvatute, vangistatute ja küüditatute, aga ka Nõukogude terrori eest kodumaalt põgenenutena ligi viiendiku oma rahvastikust. Suur osa arreteeritute suri vangistuses, samuti tuhanded küüditatud. Enamik Eestist põgenenutest ei naasnud mitte kunagi kodumaale.“

„Massiivse sisserändega muudeti Eesti rahvastiku koosseisu okupeeriva riigi huvisid silmas pidades. Nõukogude Liidu õigusjärglase Vene Föderatsiooni vastutus Nõukogude Liidu okupatsiooniga põhjustatud kaotuste ja kahjude eest on rahvusvahelisest õigusest tulenev. Meil on olemas juriidiline eksperthinnang ja ülevaade inimkaotustest. Vastavalt komisjoni soovitusel jätkatakse ühtse metoodika alusel muude kahjuliikide hindamist. Meie eesmärk on saada rahvusvahelise õiguse alusel terviklik ülevaade. See on eeldus edasisteks sammudeks,“ ütles Urmas Reinsalu.

„Lisanduvad materiaalsed ja varalised kahjud, mille üks põhjusi oli ka majanduse arendamine lähtuvalt okupeeriva Nõukogude Liidu ja tema sõjalis-tööstusliku kompleksi vajadustest. Paljusid kaotusi ei ole võimalik rahas mõõta - omariikluse hävitamine, kultuuri ja hariduse surumine kommunistliku ideoloogia lubatu kitsastestesse raamidesse, ühiskonna vaba arengu pidurdumine ja palju muud,“ selgitas justiitsminister.

Ulatusliku õigusliku analüüsi okupatsioonikahjude hindamise komisjoni raportile on justiitsministeeriumi tellimisel andnud TalTechi õiguse instituudi prof. Tanel Kerikmäe rahvusvaheline uurimisgrupp. Prof Kerikmäe ütles okupatsioonikahjude avalikku käsitlust kommenteerides, et oleks kahetsusväärne, kui okupatsioonikahjude määratlemise küsimus satuks Eestis erinevate poliitideoloogiate vaidlusobjektiks, kuigi nõuete küsimuse praktiline pool (nõuete esitamise otstarbekus, vorm, ajastus ja rahvusvaheline kooskõlastatus) võib kahtlemata olla diskussiooni objektiks. „Keegi ei ole siiani avalikult kritiseerinud fakti ega seda kahtluse alla seadnud, et okupatsioon Eestis toimus ja okupatsioonikahjusid tekitati. Teema kui sellise eiramine ei oleks kooskõlas Eesti riigi õigusliku järjepidevusega.“

Juba 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate alguses uurisid Eesti okupeerimist ja selle tagajärgi nii Eesti Teaduste Akadeemia kui ka Eesti Vabariigi Ülemnõukogu moodustatud komisjonid. Riigikogu poolt 1992. aastal asutatud okupatsioonirežiimide repressiivpoliitika uurimise riiklik komisjon lõpetas töö 2004. aastal, andes oma vahearuandena välja „Valge raamatu“ okupatsioonikahjudest, mille riigikogu heaks kiitis.

- [Nõukogude režiimi põhjustatud kahjud. Nõude esitamise õigusanalüüs](#) [1] (1.12 MB)
- [Eestit okupeerinud totalitaarsete režiimide põhjustatud kahjude uurimise komisjoni aruanne](#) [2] (865.42 KB)

Lisainfo:

Riina Solman

Ministri nõunik

Tel 529 2992

Riina.Solman@just.ee [3]

Lugupidamisega

Katrin Lunt

Avalike suhete talituse juhataja

Tel 527 6806

Katrin.Lunt@just.ee [4]

Allikas URL:

<https://www.ekei.ee/et/uudised/okupatsioonikahjusid-hinnanud-komisjoni-hinnangul-oleks-noudeoigu-sest-loobumine-vastuolus>

Lingid:

[1] https://www.ekei.ee/sites/www.just.ee/files/news-related-files/noukogude_reziimi_pohjustatud_kahjud_noude_esitamise_oigusanaluus.pdf

[2] https://www.ekei.ee/sites/www.just.ee/files/news-related-files/noukogude_reziimi_pohjustatud_kahjude_uurimise_komisjoni_aruanne.pdf

[3] <mailto:riina.solman@just.ee>

[4] <mailto:katrin.lunt@just.ee>